Een poëtische Vliegende Hollander

door Minze bij de Weg

Verborgen in de Amsterdamse Nieuwmarktbuurt ligt een kleine parel. De buurt is een van de oudste delen van de stad met kleine straten, achterommetjes en smalle grachten. Een omgeving waarin kleine bedrijven floreren en waar vroeger ongetwijfeld het geluid van menig handwerksman te horen was. De oude ambachtslieden verdwenen, maar gelukkig bleven veel van hun werkplaatsen bestaan. Zoals een oude smederij, die sinds 1985 onderdak biedt aan het Amsterdams Marionettentheater (AMT).

Het Marionettentheater is een initiatief van Hendrik Bonneur, psycholoog en operaregisseur. Reeds als kind was hij gefascineerd door het marionettentheater en als vijftienjarige ging hij in de leer bij het fameuze marionettentheater van Salzburg. Zo'n dertig jaar later richtte hij in Amsterdam zijn eigen theater op.

Het theater koos vanaf het begin voor een eigen artistieke koers. Op de website staat dat als volgt omschreven: 'Daarbij koos hij zijn eigen artistieke koers: voor het Amsterdams Marionetten Theater is marionettentheater geen 'opera-in-het-klein' maar een unieke, zeer specifieke vorm van muziektheater. Voor het AMT is de kracht van de marionet vooral de *naïviteit*. Een marionet heeft geen ego en is zich niet bewust van zichzelf. Hij kan een personage daardoor zuiverder overbrengen dan een acteur en geeft alle ruimte aan de verbeeldingskracht van de toeschouwer.'
Bijzonder aan het AMT is ook dat alles zelf wordt gemaakt. De marionetten en de kostuums worden door handwerkslieden uit binnen- en buitenland in eigen huis vervaardigd, evenals de rekwisieten. Hetzelfde geldt voor zaken als decor en het lichtontwerp. In de theaterzaal is een kleine uitstalling van beschikbare modellen te zien.

Senta wil ontsnappen

Alle voorstellingen van het Amsterdams Marionettentheater zijn muziektheaterproducties op basis van klassieke muziek. Programma's uit het verleden waren onder andere *De Wijde Wereld* (met muziek van Schubert), *Het Luchtkasteel* (Offenbach) en liefst drie keer Mozart: uiteraard *De Toverfluit*, *De Impresario* (Der Schauspieldirektor) en *Bastien & Bastienne*.

In het najaar van 2023 ging de nieuwste productie in première: *De Vliegende Hollander.* In een klein anderhalf uur, inclusief een pauze om al het ingewikkelde draadwerk waarmee de marionetten worden bediend in orde te maken voor de tweede akte, wordt het verhaal verteld van de dolende zeeman en het meisje Senta. Regisseur Frederieke Cannegieter heeft het verhaal wel een ander accent gegeven. Senta is niet meer de jonge vrouw die bereid is zich op te offeren om de vloek van de zeeman te doorbreken. Ze ziet de komst van de Hollander eerder als een mogelijkheid om te ontsnappen aan haar geïsoleerde en

Na zeven jaar mag de Hollander weer voet aan wal zetten.
(Foto Marionettentheater)

saaie bestaan. Verwacht geen diepgaand en somber gewroet in de geest van een getroebleerd man, maar een poëtisch verhaal over verlangen en verlossing.
Wie als doorgewinterde Wagneriaan het verhaal van *Der fliegende Holländer* door en door kent hoeft zich niet te concentreren op de verhaallijn, maar heeft vooral tijd om te kijken naar het toneelbeeld en naar de vele details. Want het zijn vooral de kleinigheden die het verhaal zo leuk maken. Opeens komt er rook uit de schoorsteen van Dalands huis. Vogels vliegen door de lucht. Een poes probeert te spelen met de bollen wol van de spinsters; in deze uitvoering zijn het twee breiende vrouwen die Senta nauwlettend in de gaten houden. Of kijk naar de speelse hond die met Erik meekomt. En met zijn kudde schapen, want Erik is dit keer geen jager maar herder. Dat alles wordt in beweging gebracht door de vijf marionettenspelers die hoog boven het toneel, onzichtbaar voor de toeschouwers aan de vele draden trekken.

Senta droomt van verre reizen. (Foto Marionettentheater)

Muziek van Wagner, Marschner en Adam
Voor de muziek is niet gekozen voor een plaatopname met groot orkestraal geweld. Arrangeur en muzikaal leider Vaughan Schlepp heeft een arrangement gemaakt voor harmonium, cello, klarinet, percussie en piano. Die wordt tijdens de voorstelling op een band ten gehore gebracht. Jasper van Hofwegen praat, ook op band, het verhaal aan elkaar. De muziek is, hoe kan het anders, grotendeels afkomstig uit *Der fliegende Holländer*. Maar als introductie is gekozen voor het begin van *Lohengrin* en de introductie van Erik en het dranklied van de matrozen worden begeleid door muziek uit *Der Vampyr* van Heinrich Marschner. In de epiloog horen we muziek uit Giselle van Adolphe Adam. Misschien wel passend, want gaat dat verhaal ook niet over ‘levende doden’?

Na afloop krijgt het publiek de gelegenheid te zien hoe de marionettenspelers te werk gaan.

Het Amsterdams Marionettentheater heeft nog voorstellingen van *De Vliegende Hollander* tot eind mei. Kijk voor de data en meer informatie over dit unieke theater op: www.marionettentheater.nl.